

Haturfuglar við hvøssum nevi

Arthur Miller (f. 1915) er ein av mætastu sjónleika-høvundum í USA. Leikin »The Crucible«, sum á donskum eitur Heksejagt, skrivaði hann í 1953. Hann var eitt álop á mccarthyismuna í søguligum búna

Eina várnátt í 1692 kemur Samuel Parris, presturin í bygdini Salem í Massachusetts, fram á nakrar kvinnur í skóginum við bygdina. Tær eru í ekstasu og í miðjum hópnum stendur ein stórir pottur á báli. Kanska ein svart messa.

Tá presturin knappliga stigur fram úr skjóli sínum, gerast nakrar av teimum ungu kvinnunum so skelkaðar, at tær fella í óvit. M. a. dóttir prestin, Betty.

Soleiðis byrjar sjónleikurin hjá Arthur Miller, »The Crucible«, Haturfuglar. Ein leikur um tann sorgarleik, sum rakti Salem eftir hendingina ta ólukku várnáttina fyrri sløkum 300 árum síðani. Men eisini ein leikur um sorgarleikin mccarthyismuna fyrri 30 árum síðani. Og ein leikur um ta alda-gomlu, men framvegis ak-

tuellu forfylging av teimum, sum loyva sær at hugsa øðrvisi enn fjøldin. Í øllum samfeløgum.

Hóast Parris í fyrstani, fyrst og fremst til egnan frama, roynir at halda imóti, so fer kletturin á rull. 20 fólk verða avrættað, dømd fyrri at hava selt satani sál sína. Dømd eftir eina rættargongd, har ongin verja er loyvd. Eina rættargongd, har tey ákaerdu blivu biðin um at jätta seg sek. Tí so sluppu tey undan deyðarevsing!!! Fákunnleikin hjá andaligu og verðsligu myndugleikunum kravdu prógv. Deyðfódd børn, ein dukka við eini nál. Hetta var nóg mikið. Satan var í Salem.

A sama hátt, sum franski filmurin um somu hending (Býarbókasavnið visti hann fyrri stuttum), er leikurin hjá Miller nakað torførur at fáa

greiðu á. Í heilum ákærir bygdarfólkid hvørt annað. Og hetta endar við, at ein tann mesti skilamaðurin í bygdini, bóndin John Proctor, eisini verður ákaerdur, dömdur og hongdur. Ein maður, sum ikki leggur í at fara í kirkju hjá Parris, tí hesin bert tosar um helviti og ongantíð nevnrí guds orð. John Proctor er kortini ein trúgvandi maður. Men tað er ofta ein himmalviður munur millum at vera trúgvandi og ganga í kirkju (ella til móti) hvørja ferð.

Eg haldi tó ikki, at eg fari skeivur, tá eg sigi, at systirdóttir prestin, Abigail Williams, er lykilin til at skilja leikin til fulnar. Tað eru serliga orðini og gerðirnar hjá henni, áskoðarin skal ansa eftir. Og tað er ikki ótaksamt, tí Birita Mohr spælir Abigail. Eisini hesaferð frálík á pallinum. Hon hevur kraftina, sum tíværri er so sjáldsom í føroyskum sjónleikaframfærslum.

Abigail Williams hevur tænt hjá John Proctor. Hon gírnist hann og hann fer til hennara. Tí kona hansara, Elisabeth, er sjúklig og avvísandi. John vil kortini ikki vita av Abigail, tá avtornar. Og tað eru royndirnar hjá Abigail at sleppa av við Elisabeth, sum fyrri ein stóran part stýra rættargongdini í

Salem. Hon og tvær aðrar »spæla« hysteriskar, ella settar við illum andum, undir avhoyringunum, soleiðis, at vend kemur í rættargongdina.

Jóanes Nielsen spælir John Proctor. Hann riggar væl í leiklutinum sum tann skilagóði, reinlynti og sterki bóndin. Men hann rører seg ov litið, serliga armarnar og hendurnar.

Rosa á Rógvu fær væl fram liðingina hjá Elisabeth. Kvinnan, sum í beiskleika sínum, tí hon kennir seg svikja mannin, vendir ákærunum móti honum.

Annars spæla øll væl. Ongin dregur heildarmyndina av spælinum niður.

Framúr góð vóru Annie Jacobsen, sum tann sakleysa arbeidsgentan hjá Proctorhjúnum, Mary Warren. Evnalig og væl tað. Mikklgjá Müller sum tann láturligi, men vandamikli, Parris. Fleiri eru eisini verd at nevna: Steinbjørn í Dali sum tann siðiligi presturin Hale, Olaf Johannessen sum neyðardýrið, rættartænarin Cheever og Ingun Petersen sum trælurin Tituba, sum leingist heim aftur til Barbados.

Haturfuglar er ein drúgvur leikur, stívan hálvantíðja tíma. Og ein leikur, sum krevur nógv av

áskoðararum. Serliga, sum áður nevnt, hetta við ákærunum, sum støðugt taka nýggja kós og raka fleiri og fleiri. Men kanska er hetta júst ætlanin hjá Miller. At vísa á, at tá ein slik øsing, fjølpsykosa, tekur seg upp, kann ongin kenna seg tryggan. Ákærun og dómur sendast aftur og fram, hvørt um annað, ongin hevur longur tamarhald á hatrinum. Hvussu tað byrjaði er gloymt. Hvussu tað endar, hava tíværri eisini fleiri lyndi til at gloyma.

Hetta er ein góður leikur. Har eru nógv gullkorn. Bert fyrri at taka eitt: »Er einhver verja álop á rættin?».

Uppsetingin hjá Grímu er traditionell. Einföld pallmynd, ongar effektir. Tí hevur leikstjórin, Egi Dam, kunnað lagt alla orkuna í at fáa teir 17 leikararnar at virka. Og tað hevur eydnast væl hjá honum. Tað hevur veruliga eydnast honum at fáa leikin at hanga saman og spælið at rigga. Hann hevur loyst eina stóra uppgávu.

Ein framfærsla, sum avgjørt er verd at siggja. Men, sum sagt, eg haldi tað kann loysa seg at hava eyguni við Abigail Williams. So verður tað eitt sindur lættari at fáa greiðu á ákæru- og dóm-aruðuleikanum.

Men tað er tó ikki alt-

avgerandi at fáa greiðu á honum. Hitt er púra greitt í leikinum. Hópsing er vandamikil. Í 1692 hevði Satan framvegis sitt rætta navn. Í 1953 hevði hann fingið navnabroyting til kommunisma — og tað navnðið hevur hann enn!

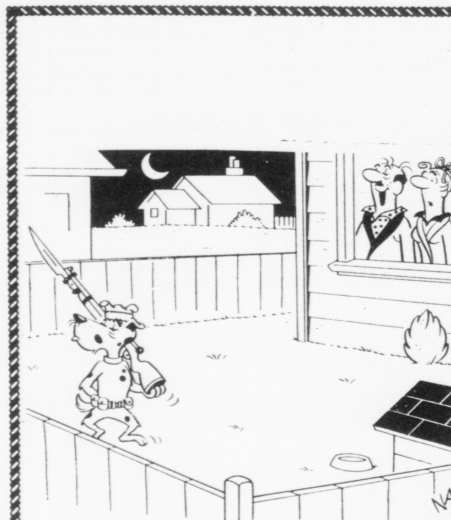
Høgni Djurhuus

Aðalfundur

Lýsti aðalfundurin í Føroya Náttúru og Umhvørvisverndarfelag verður í matarhøll Háskúlan leygardagin 25. april kl. 19,30.

Nevndin

hornið

Ja, hesin klárar helst at halda russunum burtur frá brúnni um Sandá!!!

Óli í Aarstovu

Í Grønlandi slita teir streymir hjá teimum, sum skylda skatt! Í Føroyum áttu teir at tikið sjónvarpsantennurnar...